

Словарные агнонимы русского языка под редакцией Яна Ваврзыńczyка, Выпуск 1, Warszawa 2007, ss. 71

Znany polski leksykograf, Jan Wawrzyńczyk, wciąż podejmuje niezwykle ważne inicjatywy w zakresie leksykografii zarówno dwujęzycznej (polsko-rosyjskiej i rosyjsko-polskiej), jak i jednojęzycznej. Niedawno ukazał się pierwszy zeszyt słownika pod jego redakcją, zatytułowanego *Словарные агнонимы русского языка*. Jest to opracowanie kilkusobowego zespołu (Halina Bartwicka, Jurij Fiedoruszkow, Eliza Małek i Jan Wawrzyńczyk).

Ten ceniony leksykograf jest między innymi autorem koncepcji i redaktorem naukowym dwóch nowych i nowoczesnych słowników: *Wielkiego słownika rosyjsko-polskiego z kluczem polsko-rosyjskim* oraz *Wielkiego słownika polsko-rosyjskiego*¹. W sferze zainteresowań tego badacza jest również opracowywanie najróżniejszych materiałów bibliograficznych. Powstały tak ważne dla środowiska językoznawczego prace, jak *Słownik bibliograficzny językoznawstwa*

¹ J. Wawrzyńczyk (red.), *Wielki słownik rosyjsko-polski z kluczem polsko-rosyjskim*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004; *Wielki słownik polsko-rosyjski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

*ogólnego i polonistycznego*², *Słownik bibliograficzny języka polskiego: wersja przedelektroniczna czy też Mały słownik bibliograficzny językoznawstwa ogólnego i polonistycznego*³. Warto również wspomnieć o dwutomowym słowniku bibliograficznym⁴, w którym Jan Wawrzyńczyk proponuje nowy sposób systematyzowania danych, a mianowicie pozycje bibliograficzne zestawione są chronologicznie pod uporządkowanymi alfabetycznie hasłami. Wyrazami hasłowymi są terminy lingwistyczne oraz nazwy problemów badawczych. Układ taki niezwykle upraszcza wyszukiwanie danych bibliograficznych, niezbędnych szerokim grupom użytkowników.

Opracowanie, które prezentuję w niniejszej krótkiej recenzji, zawiera około tysiąca jednostek leksykalnych. Jest to – jak zaznaczono w tytule – zaledwie zeszyt pierwszy (litery A – B). Bazę materiałową stanowią pozycje książkowe oraz źródła internetowe. Hasła przedstawione są w porządku alfabetycznym.

² J. Wawrzyńczyk, *Słownik bibliograficzny językoznawstwa ogólnego i polonistycznego*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2001.

³ J. Wawrzyńczyk, *Mały słownik bibliograficzny językoznawstwa ogólnego i polonistycznego*, Warszawa 2000.

⁴ Jan Wawrzyńczyk, *Współczesne językoznawstwo rosyjskie-polskie – ogólne. Słownik bibliograficzny*, Łódź – Warszawa 2002.

W krótkiej przedmowie omówiono cel tworzenia tego typu słowników. Podkreślono, że odnotowywanie rosyjskich, i nie tylko rosyjskich, agnonimów (termin W. W. Morkowkina oznaczający wyrazy nieznanne) ma wielkie znaczenie, szczególnie z uwagi na konieczność tworzenia komplementarnych rejestrów językowych. Autorzy zauważają, iż w rosyjsko-polskich i polsko-rosyjskich słownikach XIX-XX wieku można znaleźć setki leksemów, których objaśnienie wymaga pewnej korekty, a także odnotować szereg wyrazów potrzebnych w praktyce przekładowej, lecz nieobecnych w opublikowanych najważniejszych dziełach dwujęzycznych. Niedawno powstał słowniczek, przedstawiający zbiór rosyjskich agnonimów będących nazwami kobiet⁵.

Opracowanie *Словарные агнонимы русского языка* to pozycja, która wnosi wiele nowego do świata leksykografii rosyjskiej. Po pierwsze, niewątpliwie umożliwia każdemu czytelnikowi zaznajomienie się z leksyką, której nie znajdziemy w żadnym innym słowniku. Ma to szczególnie duże znaczenie dla środowiska cudzoziemców zgłębiających tajniki

⁵ Opracowanie to dotyczy nazewnictwa stosowanego w odniesieniu do kobiet: В. Кульпина, Я. Вавжинчик (ред.), *Названия женщин. Дополнительный словарь*, Warszawa 2006.

języka rosyjskiego. Po drugie, słownik z pewnością może przyczynić się do wzbogacenia ogólnej wiedzy o świecie Rosjan, poprzez nowe słowa bowiem zapoznaje odbiorcę z ich obyczajami, gospodarką, przyzwyczajeniami. Po trzecie, opracowanie pod redakcją Jana Wawrzyńczyka pomaga uniknąć wielu pułapek, wynikających z nieznamomości określonych pojęć bądź niemożności sprawdzenia ich w innych źródłach leksykograficznych. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, iż słownik zawiera leksykę różnorodną tematycznie, o różnej strukturze morfologicznej i postaci słowotwórczej. Wystarczy wymienić pola tematyczne i ich ilustracje, aby dostrzec bogactwo leksykalne słownika, por. np.: **transport** – *авианакладная, выгруженность*, **handel** – *авторговец, выкупка*, **ekonomia** – *банк-эквайер, агент-консалтинг*, **gielda** – *бесса, адвалорный*, **kinematografia** – *блокбастер, видеоизображение*, **muzyka** – *вокалистка, вокально-безынструментальный*, **edukacja** – *вузик, по-вузовски*.

Warto także podkreślić, że oprócz bogactwa tematycznego recenzowaną publikację cechuje zróżnicowanie stylistyczne badanej leksyki. Słowniczek zawiera przykłady języka potocznego, oficjalnego, naukowego oraz stylu artystycznego, np.: **język potoczny** – *бандана, биосферщик, вопросыце, волнышко, встреча, втычок, воображалка*,

język oficjalny – *адвалорный, антиглобализм, внутрифирменный, вынужденно-политический, высвобожденность, волюнтаристско-административный, язык naukowy* – *биоэпиляция, богоутвержденность, воздушно-сухой, волосяно-растительный, волоконно-оптический, возрастно-ценностный, вульгарно-эмпирический, выколачиватель, вращательно-трансляционный, язык poetycki* – *возмездить, вознесенность, всемогущенность, воодушевленность.*

Omawiany słowniczek jest potrzebny, stanowi ciekawy zbiór pod wieloma względami różnorodnej leksyki, prezentuje potencjał słowotwórczy języka rosyjskiego, stanowi bazę materiałową dla słowników dwujęzycznych, w wielu wypadkach ilustruje użycie trudnych słów w konkretnych aktach komunikacji.

Na zakończenie chciałbym zwrócić uwagę na kilka spraw ważnych z punktu widzenia odbiorcy obcojęzycznego. Otóż byłoby dobrze, gdyby prezentowane w słowniku wyrazy, zwłaszcza te, których struktura słowotwórcza nie ułatwia zrozumienia znaczenia, były umieszczone w nieco bardziej rozwiniętym kontekście, por. hasła, w których warto by rozszerzyć ilustracje kontekstowe: *авианакладная оформить авианаклад-*

ную; возноситель возноситель жертвы; вточка а вот и старая вточка. Może niekiedy przydałyby się odpowiednie wyjaśnienia znaczeń. Zdaje sobie sprawę, że słowniczek ma charakter materiałowy, ale objaśnienie znaczenia niektórych wyrazów (np. krótkie nawiasowe) i opatrzenie ich odpowiednimi kwalifikatorami ułatwiłoby trafne zastosowanie tych jednostek w tekście, z pewnością pozwoliłoby uniknąć pomyłek w praktycznym zastosowaniu materiału.

Wartość słownika *Словарные агнонимы русского языка* pod redakcją Jana Wawrzyńczyka docenią ci użytkownicy, którzy Wertują słowniki w poszukiwaniu znaczenia i wskazówek co do użycia całego szeregu nowych słów języka rosyjskiego pozostających poza zasięgiem wydanych już prac leksykograficznych. Próby tworzenia podobnych rejestrów słownikowych dają czytelnikowi możliwość śledzenia na bieżąco nieustannie zmieniającego się języka.

Jak już wspomniałem na początku, jest to zeszyt obejmujący litery A – B. W planach są kolejne zeszyty, a więc możemy żywić nadzieję, iż wkrótce będziemy mieli możliwość zapoznania się z kolejnym nowym materiałem leksykalnym.

Stanisław Karwowski